

psychical, social spheres of the individual, creates the conditions for the formation of creative and intellectual activity of the future specialists of preschool education, affects the results of the process of training and education.

It is necessary to stimulate cognitive interests constantly. The main directions of stimulation of cognitive interests are the selection of subjects' content, material and rational organization of activity. The process of formation of cognitive interest is influenced by many factors. The most decisive among them are the following: the classes' content, its methods and forms; activity, thinking, originality, uniqueness, personality's creativity, professional motivation.

The essence of the cognitive interest development of the future specialist of preschool education is to form the culture of those internal intellectual and cognitive processes that underlie the ability to originate continuously, develop, design and process in a person new ideas, implementation in meaningful and practical professional activity that is the most obvious criterion of the level of professionalism of the teacher of preschool educational institution.

Key words: *cognitive interest, cognitive activity, specialists of preschool education, development conditions of cognitive interest, mental activity, emotional atmosphere, positive emotional tone, favorable communication.*

УДК 371.134:796(07)

Сергій Карасевич

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ORCID ID 0000-0003-0145-519X

DOI 10.24139/2312-5993/2017.01/058-071

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У статті здійснено обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітній школі: оволодіння студентами теоретичними знаннями про сутність, зміст фізкультурно-спортивної діяльності та методики її проведення в умовах сучасної загальноосвітньої школи за допомогою інтерактивних форм і методів навчання; стимулювання стійкого інтересу, позитивної мотивації й ціннісних уявлень майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності на основі добору засобів навчання; активізація процесу фізичного самовдосконалення студентів під час самостійної роботи. Розкрито реалізацію кожної умови.

Ключові слова: *педагогічні умови, майбутні вчителі фізичної культури, підготовка майбутнього вчителя, фізкультурно-спортивна діяльність.*

Постановка проблеми. Ефективність підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітній школі, становлення компетентного фахівця залежить від створення необхідних педагогічних умов.

При уточненні поняття «педагогічні умови» ми спиралися на філософське визначення поняття «умова» як категорії, що виражає

відношення предмета до навколишніх явищ, без яких він існувати не може [12, 442], як обставин, що визначають ті чи інші наслідки, настання яких сприяє одним процесам або явищам і перешкоджає іншим [2, 96], обставин, від яких що-небудь залежить (середовище, обстановка, у якій явища або процеси виникають, існують і розвиваються) [5, 93].

Аналіз актуальних досліджень. На основі узагальнення трактування педагогічних умов науковцями (В. Андреев, В. Валієва, С. Гаркуша, С. Жумагамбетов, Б. Ланда, Р. Маслюк, В. Находкін, Л. Нікіфорова, Т. Осадча, О. Стасенко, З. Черних) розуміємо під педагогічними умовами підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності сукупність зовнішніх обставин професійної й фізкультурно-спортивної діяльності, освітнього процесу у ВНЗ, і внутрішніх якостей особистості, які впливають на ефективність і результативність навчально-виховного процесу.

Аналіз вищезазначених досліджень показує, що автори виділяють різну кількість умов, об'єднуючи їх у різні групи, комплекси. Така різноманітність педагогічних умов пояснюється відмінностями в постановці конкретних цілей дослідження, зміною вимог до якості підготовки фахівців у сучасному суспільстві, відмінністю теоретико-методологічних підходів тощо. Але в цілому сукупність виділених умов у різних дослідженнях має багато спільного, що об'єктивно обумовлено наявністю подібних об'єктів дослідження, опори на загальні філософські, психолого-педагогічні положення, що становлять основу дослідження.

При виявленні педагогічних умов ми керувалися рекомендаціями С. Єремеєва, М. Віленського, А. Зайцева, В. Ільїнич, які вважають, що для цього необхідно, по-перше, чітко визначити кінцеву мету і прогнозований результат, по-друге, урахувати той факт, що на певних етапах педагогічного процесу умови можуть виступати як результат, досягнутий у процесі їх реалізації, і по-третє, розуміти, що будь-який педагогічний процес може успішно функціонувати тільки при наявності певного комплексу необхідних і достатніх результатів [13; 7].

Аналіз підходів до виділення умов ефективності різних видів діяльності (В. Валієва, С. Єремеєв, С. Жумагамбетов, С. Ігнатенко, М. Карченкова, Р. Маслюк, В. Находкін, В. Наумчик, Л. Нікіфорова, С. Табунська, О. Трофимов, О. Шабаліна, І. Шаповалова, З. Черных) дає нам можливість виокремити найбільш загальні положення.

По-перше, більшість авторів виділяють умови, пов'язані з характером мотивів, ціннісних орієнтацій, вікових особливостей суб'єктів діяльності.

По-друге, виділяються умови, пов'язані з особливостями структури того чи іншого виду діяльності (мета, мотиви, послідовність дій і операцій, результати діяльності).

По-третє, автори виділяють і розглядають умови, при яких здійснення тієї чи іншої діяльності забезпечує високий рівень активності особистості в різних сферах життя (професія, спорт, навчання тощо).

Мета статті – обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітній школі.

Методи дослідження. Для обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітній школі використано такі теоретичні методи – аналіз і узагальнення філософської, психолого-педагогічної, науково-методичної та навчальної літератури з проблеми дослідження, що дало змогу систематизувати дані та з'ясувати ступінь його наукової розробки, напрями розвитку педагогічних ідей у цій галузі, вивчити вітчизняний і зарубіжний досвід в обґрунтуванні педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітній школі

Виклад основного матеріалу. У ході нашого дослідження на основі опрацювання наукових джерел та вивчення сучасної педагогічної практики виділено такі педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітній школі:

- оволодіння студентами теоретичними знаннями про сутність, зміст фізкультурно-спортивної діяльності та методики її проведення в умовах сучасної загальноосвітньої школи за допомогою інтерактивних форм і методів навчання;

- стимулювання стійкого інтересу, позитивної мотивації і ціннісних уявлень майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності на основі добору засобів навчання;

- активізація процесу фізичного самовдосконалення студентів під час самостійної роботи.

Перша педагогічна умова – оволодіння студентами теоретичними знаннями про сутність, зміст фізкультурно-спортивної діяльності та методики її проведення в умовах сучасної загальноосвітньої школи за допомогою інтерактивних форм і методів навчання.

Оволодіння новими знаннями, практичними вміннями, розвиток і вдосконалення професійних навичок студентів є можливими за наявності певного обсягу теоретичних знань і практичних умінь їх застосовувати на практиці. Студенти ці знання отримують у дисциплінах «Теорія і методика фізичного виховання», «Гімнастика з методикою викладання», «Легка атлетика з методикою викладання», «Рухливі ігри», «Спортивні ігри» тощо.

Підготовка студентів до фізкультурно-спортивної діяльності здійснювалася під час викладання дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» на лекціях, семінарах, у спортивних залах.

Для досягнення якісного засвоєння знань і створення цілісності процесу навчання використовувалася спеціальна психолого-педагогічна, медико-біологічна інформація, яка розглядалася через теоретичні положення фізичної культури та знання і вміння їх використовувати в практичній діяльності.

Теоретичні заняття з дисциплін передбачали вивчення характеристики компонентів фізичної культури: фізичного виховання, спорту, рухової реабілітації, базової, професійно-прикладної фізичної культури і «фонових» її видів, співвідношення понять «фізична культура», «фізкультурно-спортивна діяльність», «масовий спорт», «оздоровча фізична культура»; роль фізкультурно-спортивної діяльності як засобу зміцнення здоров'я, спілкування, розваги та відпочинку людей; значення фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві; взаємозв'язок спорту, фізичної культури й ефективної професійної діяльності особистості.

Упровадження оновлених тем у навчально-виховний процес здійснювався за допомогою активних методів навчання: проблемні лекції та семінарські заняття, навчальні дискусії та диспути, організаційно-ділові ігри, рефлексивно-практичні тренінги.

Проблемний характер проведення лекцій забезпечувався за допомогою включення студентів у систему активних пізнавальних дій, які передбачають використання евристичної бесіди, вирішення проблемних та творчих завдань. У процесі викладання цих тем застосовувалися інструктивні лекції, лекції-діалоги. На інструктивних лекціях студенти знайомилися з технологією їх майбутньої діяльності, з особливостями та способами виконання окремих дій.

Цілеспрямована робота на практичних заняттях з оволодіння студентами методичними вміннями та навичками передбачала: навчання методиці проведення фізичних вправ і видів спорту, зафіксованих вузівською програмою та шкільною навчальною програмою з предмету «Фізична культура»; оволодіння методичними вміннями та навичками з використання засобів фізичної культури, національної культури і традицій українського народу у виховній роботі з учнями; розвиток ініціативи й активності студентів як на аудиторних заняттях, так і в процесі самостійних занять фізичними вправами.

Під час семінарських занять здійснювалося ознайомлення студентів з альтернативними варіантами організації уроків у школах, зі значенням фіз.-культурно-спортивної діяльності в організації уроків, із уявленням про методику проведення уроків зі школярами з поділом на групи хлопчиків і дівчаток. На семінарських заняттях використовувалися активні методи навчання (проблемні ігри, елементи ділових ігор, семінари-практикуми, дискусії та ін.).

Проведення проблемних семінарів дозволило активізувати засвоєння студентами теоретичних знань, розвиток творчого мислення, формування пізнавального інтересу до змісту навчальної дисципліни. Проблемні та

інформаційні питання були подібні за логічною структурою. Однак вони розрізнялися за функціями в управлінні пізнавальною діяльністю, оскільки одне й те саме питання було проблемним для більш підготовленого студента і інформаційним для слабшого. Таке поєднання проблемних і інформаційних питань дозволило враховувати індивідуальні особливості студентів, забезпечуючи особистісно зорієнтований характер процесу навчання.

У зміст практичних занять увійшли як базові фізичні вправи і фізкультурно-спортивні системи, так і спеціально складені комплекси вправ фізкультурно-спортивної та оздоровчої спрямованості (коригуюча гімнастика, дихальна гімнастика, вправи антистресової пластичної гімнастики), що проводяться на аудиторних заняттях. На практичних заняттях під час навчання техніці рухових дій основна увага приділялася освоєнню методики навчання фізичним вправам.

Для реалізації можливостей міжпредметних зв'язків у процесі викладання навчальних дисциплін базових фізкультурно-спортивних видів нами були використані ті методичні прийоми, які дозволили з найменшою витратою часу забезпечити ефективну професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури.

Апробацію змісту, форм і методів проведення занять з навчальних дисциплін базових фізкультурно-спортивних видів під час формувального експерименту розділено на три етапи.

Перший етап – підготовка студентів до сприйняття нових знань, а також установлення зв'язку нового матеріалу з раніше вивченим з використанням можливостей міжпредметних зв'язків, що здійснювалося в умовах застосування таких методичних прийомів, як нагадування, завдання і питання на міжпредметній основі, історичний екскурс, порівняння.

Другий етап – установлення міжпредметних зв'язків у процесі вивчення нового матеріалу. Засвоєння й поглиблення знань здійснювалися за допомогою план-карт із загальних понять.

Третій етап – використання міжпредметних зв'язків у процесі закріплення й повторення. Організація і проведення комплексного семінарського заняття на тему «Здійснення міжпредметних зв'язків у навчанні руховим діям з дисциплін базових фізкультурно-спортивних видів».

З метою поліпшення підготовки майбутнього вчителя фізичної культури нами розроблялися й апробувалися окремі аспекти формування знань і вмінь студентів у позааудиторний час. Однією з форм організації фізкультурно-спортивної діяльності на позааудиторних заняттях є спортивно-прикладні змагання: багатоборство, альпінізм, спортивне орієнтування, кінний спорт, веслування. Завдання підбиралися індивідуально для кожного студента з урахуванням його фізичної підготовки, стану здоров'я, професійно-прикладних знань і вмінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Найбільш істотним фактором успіху в проведенні позааудиторної роботи є відповідність індивідуальних схильностей майбутнього педагога змісту і цілям даної діяльності. Успішно проводити фізкультурно-спортивну роботу, організувати олімпіаду або спортивний вечір зможе тільки той учитель, який сам займався цією роботою під час навчання в університеті.

У процесі підготовки майбутніх фахівців ми виходили з пропозиції, що включення студентів у систему різноманітних позааудиторних заходів в умовах ВНЗ (університети з різних галузей знань, факультети громадських професій, школи молодого лектора, конференції, диспути, науково-дослідницька робота тощо) сприятиме вдосконаленню їх професійної компетентності.

Друга педагогічна умова - стимулювання стійкого інтересу, позитивної мотивації й ціннісних уявлень майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності на основі добору засобів навчання.

Ефективність використання різних засобів фізкультурно-спортивної діяльності студентів залежить від розвитку мотивації. Термін «мотивація» в широкому сенсі означає процеси і фактори, які спонукають людей до дії чи бездіяльності в різних ситуаціях [3, 58]. Мотиви є важливою спонукальною силою активності людини в будь-якій діяльності.

Мотивація обумовлюється націленістю майбутніх учителів на фізкультурно-спортивну діяльність з учнями, прагненням до її творчого здійснення, переконаністю в значущості цієї діяльності, інтересом до неї в умовах школи, вірою в можливість досягнення успіху з учнями в цій діяльності.

У процесі реалізації другої педагогічної умови створено цілеспрямовану систему впливів на мотиваційно-ціннісну сферу студентів, на їх моральні переконання й ідеали. Вважаємо, що система педагогічних впливів, до яких належать: роз'яснення моральних норм, групові та індивідуальні бесіди в процесі навчально-тренувальних занять і особистого спілкування, розповіді про кращих спортсменів, особистий приклад педагога, колективні обговорення спортивних передач, подій, долучення до читання спортивної літератури тощо, дозволяє створити умови для розвитку мотиваційно-ціннісної сфери студентів.

Особлива увага приділялася вихованню позитивної мотивації студентів до фізкультурно-спортивної діяльності, активного використання засобів фізичної культури в навчальному процесі і в самостійній діяльності.

В. Бальсевич та Л. Лубишева [4] вважають важливою розробку принципово нового підходу до використання засобів фізичної культури і спорту в інтересах підготовки життєздатного й соціально активного молодого покоління. На їхню думку, назріла необхідність у переорієнтації процесу фізичного виховання таким чином, щоб він задовольняв інтереси кожного студента, на основі врахування його індивідуальних типологічних і психологічних особливостей.

У процесі реалізації другої педагогічної умови під час навчання у третьому семестрі студенти вивчали основні вправи для розвитку окремих груп м'язів, набували вміння правильно показувати їх, подавати команди тощо. Так, після лекції «Фізична культура і спорт у режимі праці та відпочинку», де розглядалася методика складання комплексу ранкової гігієнічної гімнастики і гімнастики до занять, фізкультпаузи, студенти самостійно склали комплекс ранкової гігієнічної гімнастики. Оцінювалося вміння підбирати і складати комплекси вправ, визначати дозування, правильність термінології і записи.

У четвертому семестрі студенти навчалися правильно пояснювати і проводити з групою кілька вправ, виправляти помилки в ході їх виконання. Під час педагогічної практики вони детально знайомилися з методикою проведення фізкультурно-спортивних заходів у режимі дня школярів, з урахуванням віку учнів склали комплекси гімнастики до уроків, фізкультпауз і гімнастики на перервах. У 5–6 семестрах завдання ускладнювалися. Студенти навчалися вмінню організовувати і проводити з групою в підготовчій частині заняття комплекси вправ, складені ними відповідно до завдань основної частини заняття. У 7–8 семестрах, після засвоєння лекційного матеріалу про організаційні та методичні питання спортивної підготовки, студентам надавалася можливість проводити всю підготовчу частину занять у своїй групі. Поряд із цим вони під час педагогічної практики брали участь у підготовці команд класу до загальношкільних змагань, проводили підготовчу частину заняття під час «спортивної години» тощо. Щоб навчитися правильно користуватися термінологією для виконання вправ, студенти називали вправу, яку їм належало виконати, а інші стежили за точністю її визначення. Основними способами формування вміння записувати вправи можна вважати: запис термінології за показом, запис вправ, виконаних на заняттях, удома. Одночасно з показом вправ студенти навчалися вмінню пояснювати їх.

Оцінка якості виконання вправ – це необхідне методичне вміння майбутнього вчителя фізичної культури. Для його оволодіння використовувалися такі прийоми. Викладач разом із групою спостерігав за виконанням вправ кожним студентом і оцінював його дії, указуючи на помилки і, пояснюючи, за що знижена оцінка. Інший прийом пов'язаний із самостійною оцінкою студентами якості виконання вправи товаришем. Один студент визначав оцінку за виконання вправи, інший – указував на характерні помилки, третій – уточнював, за що знижена оцінка. Надалі всі ці дії виконував один студент.

Навчання вмінню планувати, організовувати і проводити рухливі ігри планувалося з 2–3 семестрів. Проводилися зі студентами кілька (5–7) показових ігор. Студенти підбирали гру відповідно до поставленого завдання, і по черзі проводили їх із групою в підготовчій і заключній частинах занять. У

5–6 семестрах студенти знайомилися з методикою планування, організації та проведення рухливих ігор. Вони вчилися правильно підбирати і планувати гру для учнів IV – VIII класів. У період педагогічної практики вони закріплювали отримані вміння. У 7–8 семестрах на практиці в школі студенти організовували і проводили ігри в закріплених за ними класах, групах, загонах. На подальших етапах навчання студенти застосовували знання з організації та проведення ігор у виховній роботі з учнями.

Під час реалізації другої педагогічної умови студенти освоювали методику організації та проведення суддівства спортивних змагань, особливо тих, які входять до чотириборства (біг 60 і 500 м; стрибки, метання), що сприяло залученню студентів до масових фізкультурних і спортивних заходів у навчальних групах, на курсах, факультетах, в університеті, в оздоровчих спортивних таборах, на семінарах з підготовки суддів тощо. У 3-му семестрі студенти навчалися працювати з секундоміром, вести протоколи змагань з бігу, освоювали команди, необхідні для організації та подачі старту, 4-му семестрі вони навчалися вмінню організовувати і проводити змагання зі стрибків у висоту і довжину з розбігу, проводити лижні змагання, вести суддівські протоколи.

У процесі педагогічної практики студенти знайомилися з планом виховної роботи класного керівника, допомагали у складанні заявок на участь у загальношкільних змаганнях, у проведенні конкурсів на кращого бігуна. Майбутні вчителі також залучалися до участі в організації та проведенні днів здоров'я. У 5–6 семестрах студенти навчалися вмінню організовувати і проводити змагання з метання (граната, м'яч), штовхання ядра, а також з естафетного бігу. Вони брали участь в організації та проведенні змагань учнів у школі.

У 7–8 семестрах здійснювалося навчання основам суддівства гри з волейболу, і закріплення знань суддівства легкоатлетичних вправ. Закріплювали отримані знання студентів у позааудиторній роботі.

У процесі реалізації другої педагогічної умови здійснювалося формування готовності студентів до організації фізкультурно-спортивної роботи, підготовка і проведення спортивного свята, у якому ми виділили 4 етапи: студенти 2 курсу виконували найпростіші функції учасника спортивного свята, вони вчилися, спостерігали, були виконавцями; студенти 3 курсу відповідали за певні функції у спортивному заході, були учасниками колективно-творчих справ, узгоджували свої майбутні дії при підготовці до проведення спортивного свята; студенти 4 курсу брали участь у плануванні заходу, включалися в активну діяльність в організації свята для практичного використання отриманого матеріалу (ігри, змагання, естафети).

У результаті реалізації другої педагогічної умови встановлено, що основними факторами, що забезпечують ефективність функціонування мотиваційно-ціннісної сфери, є: бажання і здатність майбутнього вчителя

фізичної культури до правильної інтерпретації індивідуальних показників фізичного здоров'я і фізичної підготовленості, регулярність контролю, реальна досяжність намічених короткострокових і віддалених цілей.

Ми вважаємо, що для успішної організації фізкультурно-спортивної діяльності необхідна перебудова мотивації студентів. Позитивний характер мотивів визначається вагомими для особистості прагненнями.

Третя педагогічна умова – активізація процесу фізичного самовдосконалення студентів під час самостійної роботи.

Недостатня рухова активність студентів призводить до того, що багато з них мають слабку фізичну підготовленість, що не може не позначитися на їх професійній діяльності в майбутньому. У цих випадках виникає необхідність пошуку додаткових резервів збільшення їх рухового режиму як для ліквідації відставання у виконанні фізичних вправ, так і для їх вдосконалення з метою досягнення високих спортивних результатів. Таким резервом є самостійні заняття студентів фізичними вправами, що організовуються в позааудиторний час. Вони, на думку С. Александрова, можуть проходити як за особистою ініціативою, так і за порадою викладача фізичної культури або тренера [1, 108].

Поняття самостійної діяльності в педагогічних джерелах нерідко отожднюється з поняттям «самостійна робота», оскільки трактується в контексті педагогічного процесу навчального закладу або іншої, регламентованої форми роботи (наприклад, ранкова гімнастика і спеціальна розминка) [8, 62].

Ця діяльність базується на здатності суб'єкта визначити самостійно або за допомогою педагога (спеціаліста-тренера, медика та ін.) її мету, способи виконання, зміст, результат.

У ході педагогічного експерименту розроблено самостійні завдання, тести, що дозволяють визначити рівень фізичного розвитку, фізичної підготовленості та працездатності.

Для цілеспрямованого включення в практичну роботу із фізкультурно-спортивної діяльності студентам пропонувалося виконати систему індивідуальних завдань, у ході яких вони виконували різні практичні дії з підготовки та проведення свят, днів здоров'я, рухливих змін, спортивних годин. Крім того, вивчалися інтереси студентів у фізкультурно-спортивній діяльності, традиції, пов'язані зі спортивно-розважальними заходами в режимі позааудиторної роботи.

Особлива увага приділялася включенню студентів у педагогічні ситуації, пов'язані із стимулюванням стану задоволеності собою, своїми діями в конкретних ситуаціях і задоволеності від свідомості причетності до педагогічної діяльності, що поєднується з розумним невдоволенням собою, яке стимулювало подальший професійний розвиток. Педагогічні ситуації покликані формувати спрямованість мислення студентів на вирішення професійних проблем.

Практична готовність студентів до фізкультурно-спортивної діяльності зі школярами успішно формувалася за умови індивідуальної корекції роботи студентів на основі ініціювання таких продуктивних форм поведінки і діяльності: практичних індивідуально-творчих завдань, рефлексії педагогічних ситуацій і практичної діяльності в цілому.

У межах реалізації третьої умови передбачалося збільшення частки самостійних, індивідуально-групових завдань інноваційного характеру з метою подальшого вдосконалення готовності до фізкультурно-спортивної діяльності; варіативного використання сформованих знань, умінь і навичок.

Для самовдосконалення студентів використовувалися загальнорозвивальні та спеціальні фізичні вправи: біг, ходьба, плавання; вправи з обтяженням; вправи на гнучкість тощо. Для швидкого й ефективного відновлення після навчальної діяльності використовувалися такі гігієнічні заходи, як душ, лазня, гігієнічна гімнастика.

Практичне здійснення розроблених нами завдань із проведення уроків на основі фізкультурно-спортивної діяльності полягало у використанні студентами різних оздоровчих систем і видів фізичної активності, що мають виражений спортивний характер, де особливе місце займають рухливі ігри.

Пропонований нами варіант уроків має певні відмінності від уроків, що проводяться в традиційній формі. У нашому випадку змінюється спрямованість фізкультурної діяльності, відповідно до цього змінюється соціально-педагогічна роль вчителя і його професійно-особистісна позиція. Тому в разі виникнення професійних ускладнень, з метою їх вирішення майбутнім учителям рекомендувалося своєчасно коригувати власну професійну діяльність і вносити зміни в хід уроку.

Для усвідомлення студентами значущості самостійної фізкультурно-спортивної діяльності впроваджувалося електронне портфоліо.

Електронне фізкультурно-спортивне портфоліо – це сучасна освітня технологія, що дозволяє фіксувати, накопичувати й оцінювати індивідуальні фізкультурно-спортивні досягнення студентів у певний період їхнього навчання. Ця технологія послідовно розширює простір і форми своєї реалізації, оскільки відповідає різноманітним запитам сучасного життя: запитам ВНЗ по відношенню до школи, запитам бізнесу по відношенню до системи освіти в цілому.

Портфоліо служить динамічному процесу усвідомлення своїх можливостей, проектування шляхів реалізації поетапних життєвих і навчально-професійних планів і, у кінцевому підсумку, позитивної зміни особистості. Ключові навчальні вміння, основні компетенції та портфоліо належать одному освітньому контексту і знаходяться в активній взаємодії. Тобто, на думку Т. Новікової, технологія портфоліо і компетентнісний підхід підтримують і «обслуговують» один одного [11].

Успіх портфоліо забезпечує й те, що робота з ним організовується й супроводжується як самим студентом, так і педагогом, тренером. У ході їх спільної роботи встановлюються абсолютно особливі відносини співробітництва і партнерства, які самі по собі представляють безсумнівну педагогічну цінність.

Освоєння студентами знань і вмінь з оволодіння методами самоконтролю, зіставлення реальних результатів тестування нормативними або бажаними стимулюють процес самовдосконалення і відстежують динаміку його результатів під час навчання у ВНЗ.

Висновки дослідження і перспективи. Отже, нами обґрунтовані такі педагогічні умови: оволодіння студентами теоретичними знаннями про сутність, зміст фізкультурно-спортивної діяльності та методики її проведення в умовах сучасної загальноосвітньої школи за допомогою інтерактивних форм і методів навчання; стимулювання стійкого інтересу, позитивної мотивації і ціннісних уявлень майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності на основі добору засобів навчання; активізація процесу фізичного самовдосконалення студентів під час самостійної роботи.

Реалізація першої педагогічної умови забезпечувалася вдосконаленням навчально-виховного процесу за рахунок оновлення змісту дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», узгодження «наскрізних тем» дисциплін базових фізкультурно-спортивних видів «Гімнастика з методикою викладання», «Легка атлетика з методикою викладання», «Рухливі ігри», «Спортивні ігри», «Лижний спорт», «Плавання з методикою викладання», проведення спецсемінару «Організація і методика проведення фізкультурно-спортивної діяльності в школі».

Реалізація другої педагогічної умови передбачала проведення різних форм фізкультурно-спортивних заходів, рухливих ігор, суддівства спортивних змагань, особливо тих, які входять до чотириборства (біг 60 і 500 м; стрибки, метання), спортивного свята, виконання вправ для розвитку окремих груп м'язів (біг, ходьба, плавання; вправи з обтяженням; вправи на гнучкість тощо), використання активних методів: діалогу, рольової та організаційно-ділової гри тощо.

Реалізація третьої педагогічної умови здійснювалася з використанням тестів, бесід, групових психотренінгів, педагогічних ситуацій, дискусій, індивідуально-творчих завдань, рефлексії, педагогічних ситуацій і практичної діяльності в цілому, виконання індивідуальних завдань, у ході яких виконувалися різні практичні дії з підготовки та проведення свят, днів здоров'я, рухливих змін, спортивних годин, спортивно-розважальних заходів у режимі позааудиторної роботи. Одним із ефективних інструментів самостійної роботи вважаємо ведення «Щоденника саморозвитку» та впровадження електронного портфоліо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александров С. А. Самостоятельные формы занятий физической культурой и самовоспитание студентов / С. А. Александров, Ю. В. Сак, В. А. Александров // Физическая культура в системе образования : науч.-прак. конф., 2001 г. : [сб. ст.]. – Красноярск : Издат-во КГТУ, 2001. – С. 108–110.
2. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В. И. Андреев. – Казань : Изд-во КГУ, 1988. – 238 с.
3. Астахов А. В. Формирование готовности будущих учителей физической культуры к физкультурно-рекреативной деятельности в школе : дисс. ... кандидата. пед. наук : 13.00.08 / Астахов Александр Викторович. – Калуга, 2008. – 209 с.
4. Бальсевич В. К. Спортивно ориентированное физическое воспитание : образовательный и социальный аспекты / В. К. Бальсевич, Л. И. Лубышева // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 5. – С. 19–22.
5. Гаркуша С. В. Характеристика стану здоров'я сучасної молоді в Україні / С. В. Гаркуша // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання і спорт. – 2013. – № 107, Т. 1. – С. 92–95.
6. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в нових умовах / І. Б. Грінченко // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис. Додаток 3, Т. VII. Тематичний випуск : Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – К. : Гнозис, 2011. – С. 84–93.
7. Еремеев С. Н. Развитие готовности преподавателя вуза к реализации адаптационного потенциала физкультурно-спортивной деятельности студентов : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Еремеев Семен Николаевич. – Магнитогорск, 2011. – 165 с.
8. Зиновьев В. А. Формирование готовности старшеклассников к самостоятельной физкультурно-спортивной деятельности в целостном педагогическом процессе общеобразовательной школы : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.01 / Зиновьев Владимир Анатольевич. – Нижний Новгород, 2006. – 186 с.
9. Куртова Г. Ю. Аналіз сучасної системи професійної підготовки вчителів фізичної культури / Г. Ю. Куртова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. – 2011. – № 83. – С. 123–127.
10. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій / О. В. Матвієнко. – К. : Українські пропілеї, 2001. – 298 с.
11. Портфолио в зарубежной образовательной практике / Т. Г. Новикова, М. А. Пинская, А. С. Прутченков, Е. Е. Федотова // Вопросы образования. – 2004. – № 3. – С. 201–238.
12. Философский словарь / под ред. И. Г. Фролова. – М. : Политиздат, 1991. – 560 с.
13. Физическая культура студента / М. Я. Виленский, А. И. Зайцев, В. И. Ильинич и др. ; под ред. В. И. Ильинича. – М. : Гардарики, 2000. – С. 385.

REFERENCES

1. Aleksandrov, S. A., Sak, Yu. V., Aleksandrov, V. A. (2001). Samostoiatelnyie formy zaniatii fizicheskoi kulturoi i samovospitaniie studentov [Independent forms of physical training and self-education of students]. *Fizicheskaiia kultura v sisteme obrazovaniia [Physical culture in the education system]*: Scientific and Practical Conference. (pp. 108–110). Krasnoiarsk: KrasSU [in Russian].

2. Andreiev, V. I. (1988). *Dialektika vospitaniia i samovospitaniia tvorcheskoi lichnosti* [The dialectics of education and self-education of a creative personality]. Kazan: KSU [in Russian].

3. Astakhov, A. V. (2008). *Formirovaniie hotovnosti budushchikh uchitelei fizicheskoi kultury k fizkulturno-rekreativnoi deiatelnosti v shkole* [Formation of readiness of the future teachers of physical culture to physical-recreational activities in school]. (PhD thesis). Kaluha. [in Russian].

4. Balsevich, V. K., Lubisheva, L. I. (2003). Sportivno orientirovannoie fizicheskoe vospitaniie: obrazovatelnyi i sotsialnyi aspekty [Sports oriented physical education: educational and social aspects]. *Teoriia i praktika fizicheskoi kultury* [Theory and practice of physical culture], 5, 19–22 [in Russian].

5. Harkusha, S. V. (2013). *Kharakterystyka stanu zdorovia suchasnoi molodi v Ukraini* [The description of the health status of today's youth in Ukraine]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka* [Bulletin of Chernihiv national pedagogical University named after T. G. Shevchenko], 107, Vol. 1, 92–95 [in Ukrainian].

6. Hrynchenko, I. B. (2011). *Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury v novykh umovakh* [Professional training of the future teachers of physical education in the new environment]. *Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehtatsii do yevropeiskoho osvithnoho prostoru* [Higher education in Ukraine in the context of integration to European educational space], VII, 84–93. K.: Hnozys [in Ukrainian].

7. Ereimeiev, S. N. (2011). *Razvitiie hotovnosti prepodavatelia vuza k realizatsii adaptatsionnoho potentsiala fizkulturno-sportivnoi deiatelnosti studentov* [Development of readiness of lecturers to implement the adaptive capacity of the physical and sports space activities of students] (PhD thesis). Mahnitohorsk. [in Russian].

8. Zinovev, V. A. (2006). *Formirovaniie hotovnosti starsheklassnikov k samostoiatelnoi fizkulturno-sportivnoi deiatelnosti v tselostnom pedahohicheskom protsesse obshcheobrazovatelnoi shkoly* [Formation of readiness of students to independent physical culture and sports activities in complete pedagogical process of comprehensive school]. (PhD thesis). Nizhnii Novhorod. [in Russian].

9. Kurtova, H. Yu. (2011). *Analiz suchasnoi systemy profesiinnoi pidhotovky vchyteliv fizychnoi kultury* [Analysis of the modern system of training teachers of physical culture]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka* [Bulletin of Chernihiv national pedagogical University named after T. G. Shevchenko], 83, 123–127 [in Ukrainian].

10. Matviienko, O. V. (2001). *Metod konkretnykh pedahohichnykh sytuatsii* [The method of concrete pedagogical situations]. Kyiv: Ukrainski propilei [in Ukrainian].

11. Novikova, T. G., Pinskaia, M. A., Prutchenkov, A. S., Fedotova, E. E. (2004). *Portfolio v zarubezhnoi obrazovatelnoi praktike* [Portfolio in foreign educational practice]. *Voprosy obrazovaniia* [The questions education], 3, 201–238 [in Russian].

12. Frolova, I. G. (Ed.). (1991). *Filosofskii slovar* [Philosophical dictionary]. Moscow: Politizdat [in Russian].

13. Vilenskiy, M. Ya., Zaitsev, A. I., Ilinich, V. I. (Eds.). (2000). *Fizicheskaiia kultura studenta* [Physical education student]. M.: Hardariki [in Russian].

РЕЗЮМЕ

Карасевич Сергей. Педагогические условия подготовки будущих учителей физической культуры к физкультурно-спортивной деятельности в общеобразовательной школе.

В статье осуществлено обоснование педагогических условий подготовки будущих учителей физической культуры к физкультурно-спортивной деятельности в общеобразовательной школе: овладение студентами теоретическими знаниями о сущности, содержании физкультурно-спортивной деятельности и методике ее проведения в условиях современной общеобразовательной школы с помощью интерактивных форм и методов обучения; стимулирование устойчивого интереса, положительной мотивации и ценностных представлений будущих учителей физической культуры к физкультурно-спортивной деятельности на основе отбора средств обучения; активизация процесса физического самосовершенствования студентов во время самостоятельной работы. Раскрыта реализация каждого условия.

Ключевые слова: педагогические условия, будущие учителя физической культуры, подготовка будущего учителя, физкультурно-спортивная деятельность.

SUMMARY

Karasyevych Serhiy. Pedagogical conditions of the future physical education teachers' preparation to physical and sports activities at secondary schools.

The article highlights pedagogical conditions of the future physical education teachers' preparation to physical and sports activities at secondary schools: mastering theoretical knowledge about the basic nature and content of physical and sports activities, and methodology of their teaching in contemporary secondary schools' conditions by interactive forms and methods of teaching; stimulation of lasting interest, positive motivation and important imagination of the future physical education teachers about physical and sports activities on the basis of the selection of ways of teaching; intensification of the process of students' physical self-perfection during the self-study. The realization of every condition is revealed.

The realization of the first condition is provided by the improvement of training process and changes in the content of the course 'The Theory and Methodology of Physical Education', as well as the sequence of themes' courses of basic physical and sports kinds of 'Gymnastics and the Methodology of its Teaching', 'Track and Field Athletics and the Methodology of its Teaching', 'Active Games', 'Sports Games', 'Skiing', 'Swimming and the Methodology of its Teaching', as well as holding the special seminar 'The Organization and the Methodology of physical and sports activities at secondary schools'.

The realization of the second condition is aimed to perform various forms of physical and sports actions, active games, sports competitions' refereeing of wrestling (race 50 and 500 m, jumping, throwing), sports holidays, physical exercises for the improvement of special groups of muscles (running, walking, swimming, exercises for elasticity, and so on), using active methods: dialogues, role-play and organizational-practical games, etc.

The realization of the third condition is based on the use of tests, interviews, group psychotrainings, pedagogical situations, discussions, individual and creative tasks, reflexion and practical activities in general. It is also based on doing individual tasks oriented at different practical actions for the preparation and holding holidays, Days of Health, active changes, sports hours, sports and entertaining actions during extra-curricular activities. One of effective instruments of self-study is keeping 'The Dairy of Self-Improvement' and creating the e-portfolio.

Key words: pedagogical conditions, future physical education teachers, future teachers' preparation, physical and sports activities.